

ESG sarunas 9: Ilgtspēja lauksaimniecībā

28.novembris
10:00 – 11:30

SORAINEN

Programma

- Ilgtspējas risku pārvaldība: cik svarīgi tas ir lauksaimniecības jomā?
- Eiropas zaļais kurss: jaunās vides prasības lauksaimniekiem.
- Kā novērst interešu konfliktu ES fondu projektos?

Sorainen lektores

Natālija Ešenberga

Zvērināta advokāta palīdzē

natalija.esenberga@sorainen.com

Eva Berlaus

Latvijas biroja vadošā partnere,
zvērināta advokāte

eva.berlaus@sorainen.com

Zane Akermane

Zvērināta advokāte

zane.akermane@sorainen.com

Katrīne Pļaviņa-
Mika

Zvērināta advokāte

[katrine.plavina-
mika@sorainen.com](mailto:katrine.plavina-mika@sorainen.com)

Risku pārvaldība: cik svarīgi tas ir lauksaimniecības jomā?

Eva Berlaus
Latvijas biroja vadošā partnere, zvērināta advokāte

SORAINEN

Sarunas temati

- ES direktīva par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu
- ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju
- Ietekme uz valdes & padomes atbildību, ilgtspējas risku pārvaldība

ES direktīva par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu (*Corporate sustainability reporting directive – CSRD*)

- Pieņemta 05.01.2023.
- Pirmie ziņojumi 2025.gadā par 2024.finanšu gadu
- Ziņošanas standarti EK apstiprināti 31.07.2023.
(*European sustainability reporting standards – ESRS*)
- Direktīvas ieviešana nacionālajā likumdošanā – līdz 06.07.2024.

ES direktīva par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu - mērķis

- Informācijas pieejamība par uzņēmumu ietekmi uz ilgtspēju
- Šādas informācijas standartizācija padarot to ieinteresētajām pusēm pēc iespējas objektīvu, saprotamu, caurspīdīgu
- Netieši – uzņēmumu mudināšana uzlabot to ilgtspējas rādītājus
- Netieši – rīks trešajām pusēm ietekmēt uzņēmumu lēmumus attiecībā uz ilgtspēju (finansējuma pieejamība, utt.)

ES direktīva par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu – ieviešanas grafiks

Uzņēmumi, kuru akcijas kotētas biržā ES teritorijā; finanšu nozares uzņēmumi, kas atbilst liela uzņēmuma definīcijai (aktīvu kopsumma €20m; apgrozījums €40m), ja darbinieku skaits 500	2025.gadā ziņo par 2024.gadu
Uzņēmumi, kuru akcijas kotētas biržā; finanšu nozares uzņēmumi, kas atbilst lielu grupu mātes uzņēmuma definīcijai (konsolidētā aktīvu kopsumma €20m; apgrozījums €40m), ja darbinieku skaits 500	2025.gadā ziņo par 2024.gadu
Pārējie lielie uzņēmumi un lielo grupu mātes uzņēmumi (akcijas ārpus biržas; aktīvu kopsumma €20m; apgrozījums €40m; darbinieku skaits 250 – vismaz 2 pazīmes)	2026.gadā ziņo par 2025.gadu
Mazi un vidēji uzņēmumi (aktīvu kopsumma €4m; apgrozījums €8m; darbinieku skaits 50 – vismaz 2 pazīmes)	2027.gadā ziņo par 2026.gadu
Uzņēmumi ar reģistrāciju ārpus ES, bet nozīmīgu darbību ES (apgrozījums virs €150m; ar vienu uzņēmumu ES, kas atbilst liela/vidēja uzņēmuma definīcijai vai vienu filiāli ar apgrozījumu virs €40m)	2029.gadā ziņo par 2028.gadu

ES direktīva par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu – ietekme

- Ziņošanai būs nepieciešams liels datu apjoms noteiktā formātā
- Datu apkopšana un materialitātes izvērtējumi (un stratēģijas izveide) ir laiktietilpīgs process
- Kvalitatīvu datu iegūšana var prasīt izmaiņas uzņēmuma pārvaldībā; izmaiņas darbā ar piegādes ķēdi
- Automatizētu rīku nozīme
- Sagaidāms, ka standarti tiks papildināti un grozīti
- Valdes un padomes atbildība par ziņojumu atbilstību likumam

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju

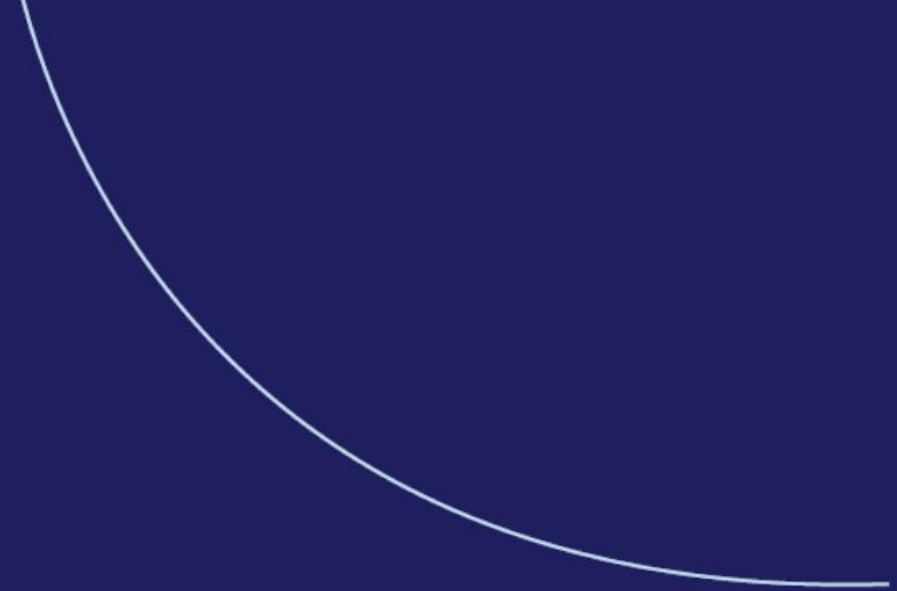
SORAINEN

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju: attiecināmība

Vairāk kā 500 darbinieku un apgrozījums virs € 150m pasaulē (ES uzņēmumi)	Neatkarīgi no nozares
Vairāk kā 250 darbinieku un apgrozījums virs € 40m pasaulē (ES uzņēmumi)	Vismaz 50% no apgrozījuma vidi būtiski ietekmējošās nozarēs: -tekstila, ādas, apavu ražošana un vairumtirdzniecība -lauksaimniecība, zivsaimniecība, mežsaimniecība; pārtikas, lauksaimniecības izejvielu; ražošana un vairumtirdzniecība; dzīvu dzīvnieku, koksnes vairumtirdzniecība -derīgo izrakteņu ieguve un vairumtirdzniecība
Ārpus ES uzņēmumi (apgrozījuma kritēriji izpildīti ES teritorijā)	Tāpat kā ES uzņēmumiem

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz
ilgtspēju: kā attiecas uz lauksaimniecības
uzņēmumiem?

- Izmērs + darbības veids (pienākums izpildīt direktīvas prasības)
- Atrašanās «piegādes ķēdē» (spēja sniegt nepieciešamo informāciju; pastarpināti izpildīt direktīvas prasības; sekas uz līgumattiecībām, ja pienākumi netiek pildīti; papildus izdevumi atbilstības nodrošināšanai)

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju: pienākumi

- **Pagaidām** attiecas uz cilvēktiesībām un vidi (atbilstība starptautiskām konvencijām)
- Pienākums integrēt pienācīgu rūpību uzņēmuma politikās (attiecībā uz uzņēmumu un **vērtību ķēdi**)
- Pienākums identificēt faktisku vai iespējamu nelabvēlīgu ietekmi
- Pienākums novērst vai mazināt iespējamu nelabvēlīgu ietekmi
- Pienākums uzturēt sūdzību procedūru
- Pienākums publiski informēt par pienācīgu rūpību

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju: līgumattiecības

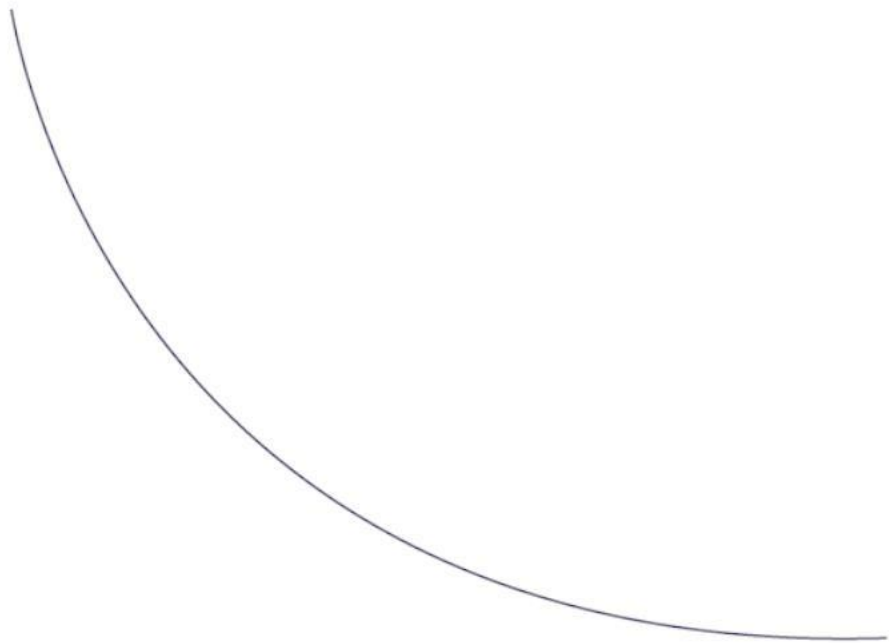
- Saprātīgs atbalsts negatīvās ietekmes mazināšanai
- Ja nav iespējams ietekmi saprātīgi novērst vai mazināt, dalībvalstīm jānodrošina iespēja apturēt līgumattiecības līdz noteiktu uzlabojumu veikšanai vai būtiskas nelabvēlīgas ietekmes gadījumā – izbeigt līgumattiecības

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju: ietekmes sviras

- Finansiālas sankcijas, kas atkarīgas no uzņēmuma apgrozījuma (nosaka dalībvalstis)
- Iespēja trešajām personām vērsties ar sūdzībām uzraugošajā iestādē (pamatotas bažas)
- Uzraugošās iestādes pilnvaras veikt pārbaudes un izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas
- Sadarbība starp ES uzraugošajām iestādēm
- Civiltiesiska atbildība uzņēmumam, ja pienākumi nav ievēroti un tā rezultātā iestājusies nelabvēlīga ietekme, kas radījusi kaitējumu (un atbilstoša valdes un padomes atbildība)

ES direktīva par pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju: statuss

- Plānots pieņemt līdz 2023.gada beigām/2024.gada pirmajā pusē
- Ieviešana 2 gadu laikā (2026.gads)
- No 2026.gada informācija par prasību izpildi jāiekļauj ilgtspējas ziņojumā

Valdes un padomes atbildība?

SORAINEN

Valde un padome: pienācīga rūpība attiecībā uz ilgtspēju

- Uzņēmuma un plašāku interešu sabalansēšana (saprātīgums, proporcionalitāte, caurspīdīgums)
- Pienācīga rūpība attiecībā uz sabiedrības «status quo» noteikšanu (objektīvas informācijas sniegšana dalībniekiem, investoriem, darbiniekiem, trešajām personām)
- Pienācīga rūpība attiecībā uz stratēģijas izveidi (vai stratēģija novedīs pie mērķa sasniegšanas? Vai tā ir sabalansēta ar visām interesēm?)
- Objektīva informācija par ilgtspējas stratēģijas ieviešanu

Valde un padome: pienācīga rūpība attiecībā uz ilgtspēju

- Pienācīga rūpība attiecībā uz objektīvas un pilnīgas informācijas sniegšanu dalībniekiem un citām ieinteresētajām personām par stratēģijas iespējamām trūkumiem
- Pienācīga rūpība attiecībā uz stratēģijas ieviešanu:
 - Pienācīgi cilvēkresursi, finanšu resursi, zinātība
 - Korporatīvās pārvaldes struktūra un iekšējās procedūras, kas nodrošina pienācīgu kontroli un informācijas caurspīdīgumu
 - Valdes kapacitāte nodrošināt pietiekamu kontroli
 - Sadarbības partneri (dati, kontrole, līgumi)

Valde un padome: pienācīga rūpība attiecībā uz ilgtspēju

- Pienācīga rūpība attiecībā uz ziņojumiem (zinātnē balstīti mērījumi, datu precizitāte, ziņojumu caurspīdīgums un vispusīgums, tai skaitā par trūkumiem un nenasniegtiem mērķiem)
- Pienācīga rūpība attiecībā uz risku vadību
- Pienācīga rūpība attiecībā uz izmaiņām informācijā/pētījumos, kas pieejami par ilgtspēju
- Pienācīga rūpība attiecībā uz stratēģijas regulāru atjaunošanu un uzlabošanu

Eiropas zaļais kurss: jaunās vides prasības lauksaimniekiem

Zane Akermane
Zvērināta advokāte

SORAINEN

Eiropas zaļais kurss

- Apņemšanās padarīt Eiropu par pirmo klimatneitrālo pasaules daļu līdz 2050.gadam.
- Pirmais solis ir līdz 2030.gadam par vismaz 55% samazināt emisijas salīdzinājumā ar 1990.gada rādītājiem.
- Lauksaimniecība ir viens no sektoriem, kurā ir plānotas izmaiņas, lai sasniegtu iepriekš minētos mērķus.

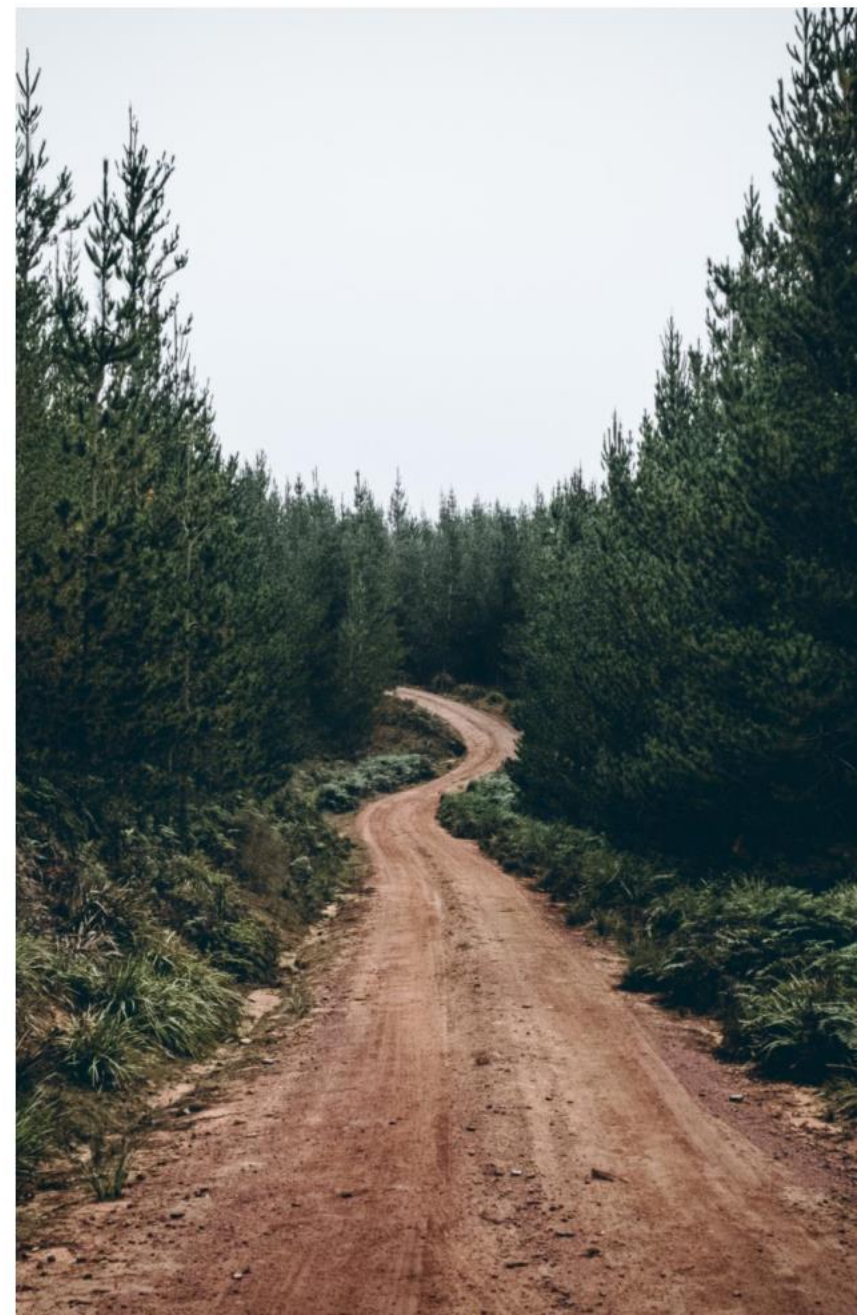
Aktuālais statuss lauksaimniecības jomā

- Virkne ar plānošanas dokumentiem un politikām ES līmenī.
- Lauksaimniecības politikā pašlaik lielāks uzsvars uz dalībvalstu, nevis konkrētu lauksaimnieku pienākumiem, bet tas, protams, mainīsies.

Kopējā lauksaimniecības politika: 2023–2027

- Aktuālā kopējā lauksaimniecības politika (KLP) stājas spēkā 2023. gada 1. janvārī.
- Fokuss:
 - klimata pārmaiņu problēmas risināšana;
 - dabas resursu aizsardzība;
 - bioloģiskās daudzveidības veicināšana.

Zemes izmantošana – I

- Izmaiņas Regulā (ES) 2018/841, kas noteic valsts pienākumus zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektorā, jo sevišķi saistībā ar emisijām.
- Būtiskākās izmaiņas. Laikā no 2026. līdz 2030. gadam ievērojami palielināt emisiju samazinājumu saistībā ar zemes izmantošanu un mežsaimniecību (par 15 % vairāk kā pašlaik).

Zemes izmantošana – II

- Pienākumi saistībā ar emisiju samazināšanu zemes lietošanas un mežsaimniecības sektorā pašlaik ir uzlikti dalībvalstīm (uzskaite, piemērotu pasākumu plānošana).
- Nākotnē, lai šos mērķus realizētu, būs regulējums, kas noteiks konkrētākus pienākumus arī privātpersonām.

Augsnes likums

- ES ierosinājums regulējumam, kura mērķis ir atveseļot augsni:
 - jauna monitoringa sistēma visām augsnēm visā ES, lai dalībvalstis varētu veikt pasākumus degradētu augšņu atjaunošanai;
 - dalībvalstīm būs jādefinē, kuras darbības augsnes lietotājiem būtu jāīsteno un kuras ir jāaizliedz, jo tās izraisa augsnes degradāciju;
 - dalībvalstīm pienākums identificēt potenciāli piesārņotās vietas, izmeklēt šīs vietas un novērst nepieņemamus riskus cilvēku veselībai un videi.

Pesticīdi

- Eiropas Komisija ir paziņojusi par diviem pesticīdu samazināšanas mērķiem:
 - ķīmisko pesticīdu lietošanas un riska samazināšana par 50%, attiecībā uz ķīmiskajiem pesticīdiem; un
 - bīstamāku pesticīdu lietošanas samazināšana vismaz par 50%.
- Ierosinājums jaunai pesticīdu regulai:
 - iepriekšējā direktīva kļuva par regulu, kas būtu tieši piemērojama visās dalībvalstīs;
 - princips: pesticīdi kā pēdējais līdzeklis.

Klimata likums

- Klimata likums vēl tikai izstrādes stadijā.
- Lauksaimniecība minēta kā viens no sektoriem, kurā jāsamazina siltumnīcu gāzu izmeši.
- Būs paredzēti arī atbalsta mehānismi.

Secinājumi

- Tuvākajos gados gaidāmi regulējuma «plūdi».
- Svarīgi laicīgi sekot līdzi tendencēm un izvērtēt savas iespējas kā vislabāk pielāgoties izmaiņām:
 - lobēšanas aktivitātes;
 - dalība asociācijās;
 - u.c.

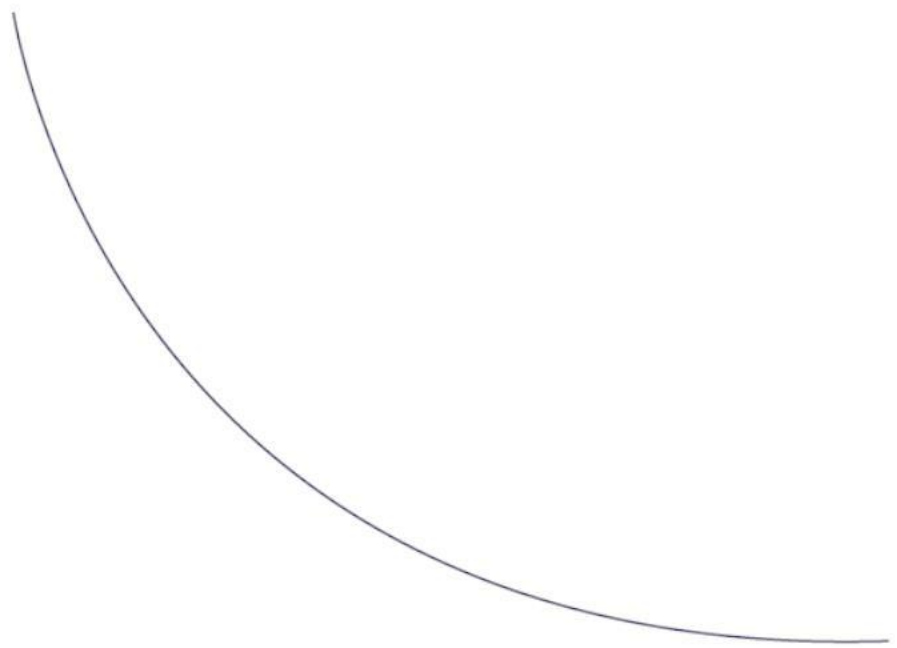

Kā novērst interešu konfliktu ES fondu projektos?

Katrīne Pļaviņa-Mika
Zvērināta advokāte

SORAINEN

ES fondi

- Kāpēc interešu konflikta jautājumi ir tik būtiski?
- Kurā brīdī jāsāk pārbaudīt interešu konfliktu?

Projekta vērtēšana

SORAINEN

Uz ko attiecas ES Finanšu regula?

- ES Finanšu regula piemērojama visiem no ES budžeta līdzekļiem finansētiem fondiem un visiem pārvaldības veidiem.
- ES Finanšu regulas subjekti ir tiešajā, netiešajā un dalītajā pārvaldībā (t.sk. sagatavošanas darbības, revīzija vai kontrole).
- **Neattiecas uz dalībniekiem** (kandidātiem, pretendentiem, pieteikumu iesniedzējiem).

Kas ir interešu konflikts?

Situācija, kad «budžeta izpildē iesaistīta finanšu dalībnieka vai citas personas funkcijas neatkarīgi un objektīvi traucē pildīt iemesli, kas saistīti ar ģimeni, emocionālajām saitēm, politisko vai nacionālo piederību, ekonomiskajām interesēm vai jebkādām citām tiešām vai netiešām personīgajām interesēm»

ES Finanšu regulas 61. panta 3. punkts

«Tieša vai netieša finansiāla, ekonomiska vai cita veida personiska ieinteresētība, ko var uzskatīt par tādu, kas kompromitē viņu objektivitāti un neatkarību iepirkuma procedūras kontekstā.»

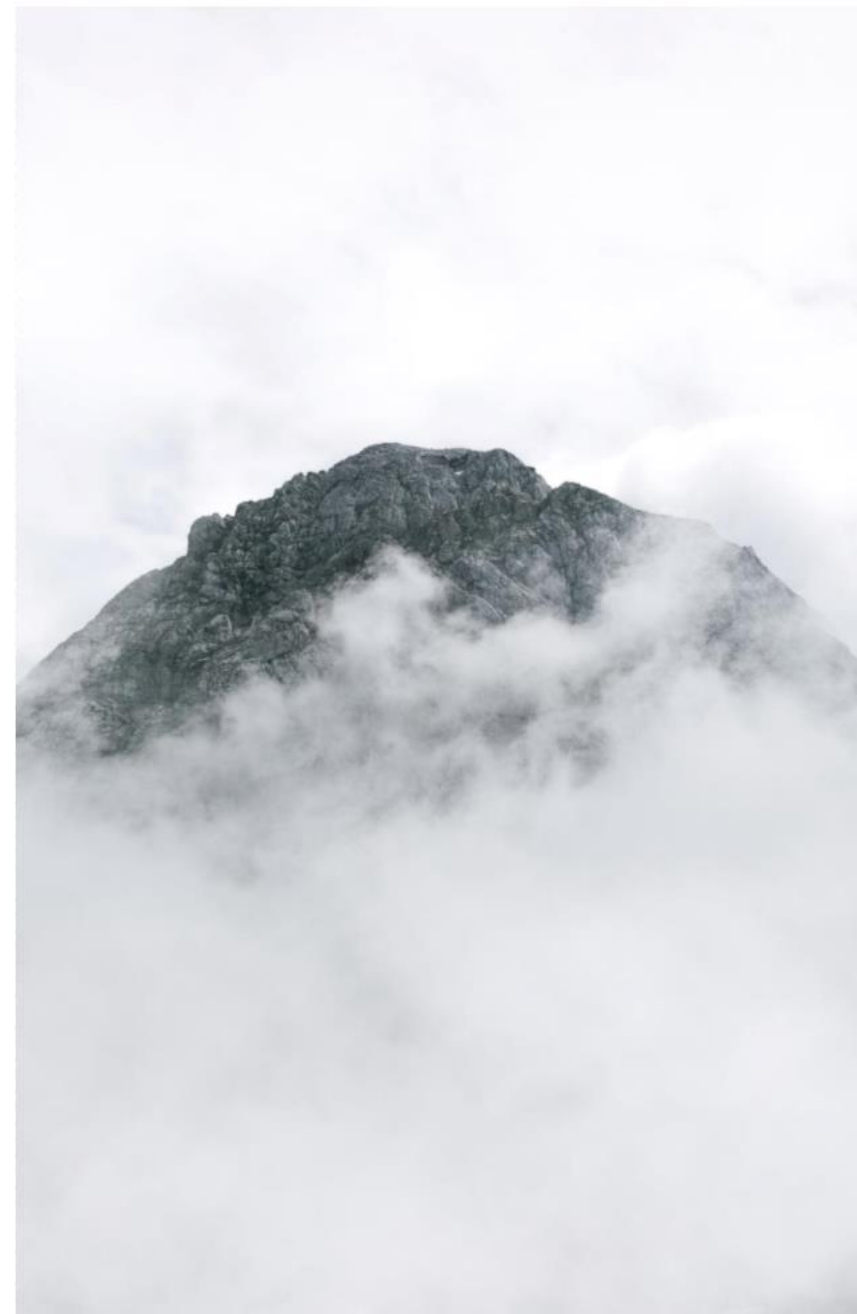
Publisko iepirkumu likuma 25. panta pirmā daļa

Interēšu konflikta izpausmes veidi

Personas objektivitāti var apdraudēt:

- **Ģimene** – jēdziena juridiskā un kultūras nozīme dažādās valstīs (radniecības pakāpes)';
- **Emocionālās saites** – draudzības vai naida attiecības;
- **Politiskā piederība**;
- **Nacionālā piederība**;
- **Ekonomiskās intereses** – finansējuma piešķiršana radnieka piederošam uzņēmumam;
- **Jebkādas citas tiešas vai netiešas intereses** – dāvanas, viesmīlība, neekonomiskas intereses, līdzdalība NVO.

Katra problēmsituācija jāvērtē atsevišķi!

Izņēmuma gadījumi

Interesešu konflikts parasti nepastāv, ja:

- persona pārstāv plašu sabiedrību vai personu kategoriju, ja vien šī persona neatrodas īpašā un atšķirīgā situācijā salīdzinājumā ar citiem sabiedrības locekļiem vai plašu personu kategoriju;
- pastāv situācija, kas saistīta ar lēmumiem, kas ir:
 - **(i)** vispārīgi un kuru pamatā ir objektīvi kritēriji, kas attiecas uz visu ekonomikas nozari, vai ļoti plašu potenciālo atbalsta saņēmēju grupu, **un**
 - **(ii)** kurus tādējādi neapdraudētu nedz emocionālās saites, politiskā vai nacionālā piederība un ekonomiskās intereses, nedz arī tas, ka attiecīgā persona vai viņa ģimenes loceklis ir atbalsta saņēmēju vidū.

lepirkuma process

SORAINEN

Sekas interešu konflikta gadījumā

- Ja interešu konflikta situācijā nokļuvis iepirkuma komisijas loceklis vai eksperts – **izvērtē iespēju iepirkuma komisijas vai eksperta nomaiņai;**
- Ja tas nav iespējams vai interešu konflikts konstatēts iepirkuma dokumentu izstrādātājam – **attiecīgo kandidātu vai pretendentu izslēdz vai pārtrauc iepirkumu.**
- Ministru kabineta noteikumi pasūtītāju finansētiem projektiem ir novecojuši.

Jautājumi?

SORAINEN